



In Zeeland ontwierp ORIO Architecten Landgoed Buitenplaats Kustlicht, een complex met drie woonhuizen en twee bijgebouwen. Het eerste van de drie gebouwen van Landgoed Buitenplaats Kustlicht is al gerealiseerd. De buitengevel is gemaakt van stro en hout. Verder zijn materialen als leem en kalk gebruikt.

Milieuprestatie gebouwen (MPG) op 1 januari 2021 naar 0,8

De minister van BZK is voornemens om per 1 januari 2021 de Milieuprestatie gebouwen (MPG) voor woningen aan te scherpen van 1,0 naar 0,8. Daarna wordt een stapsgewijze verdere verlaging van de eis verwacht, naar uiteindelijk 0,5 in 2030. De partners van het Lente-akkoord zijn tevreden met de aanscherping naar 0,8, maar noemen ook een aantal tekortkomingen in de MPG-methodiek die in de komende periode eerst verholpen moeten worden voordat de verdere aanscherping plaats kan vinden. Bouwkwiteit in de Praktijk vroeg een aantal MPG- en LCA-deskundigen om een reactie.

Tekst ing. Frank de Groot

De Lente-akkoordpartners NEPROM, NVB, Bouwend Nederland en Aedes laten weten in een reactie naar de minister tevreden te zijn met de aanscherping. De partners vinden het wel een omissie dat de financiële gevolgen voor de bouw en het effect op de prijs van gebouwen nauwelijks een rol heeft gespeeld in de overweging om de MPG aan te scherpen. Voor een verdere aanscherping zien zij graag dat eerst meer onderzoek wordt gedaan naar de haalbaarheid en de kosten.

De partners noemen ook een aantal tekortkomingen in de MPG-methodiek die in de komende periode eerst verholpen zouden moeten worden voordat verdere aanscherping plaats kan vinden. De MPG in de huidige vorm leidt volgens de brieven schrijvers onvoldoende tot het daadwerkelijk terugbrengen van de milieubelasting van materialen en frustreert vooral het bouwproces. De tekortkomingen die genoemd worden zijn:

1. Nationale Milieu Database nog steeds onvoldoende gevuld

Groot zorgpunt zijn de installaties en zonnepanelen, die het grootste deel van de milieuprestatie bepalen, maar onvoldoende zijn opgenomen in de NMD. Een oplossing is om ook de internationale EPD (Environmental Product Declaration) toepasbaar en beschikbaar te maken binnen de MPG. Leveranciers van bouwmaterialen in omliggende landen hanteerden vaak al de EPD.

2. Biobased oplossingen onvoldoende gewaardeerd

Biobased oplossingen of andere oplossingen met een lage milieubelasting, zoals veel houten onderdelen, ontbreken in de NMD categorie 1. Dat komt doordat de (vaak kleinschalige) fabrikanten minder financiële mogelijkheden hebben om het traject voor een LCA te bekostigen om uiteindelijk een productkaart categorie 1 te verwerven. Ook gaat het om vele ver-

schillende producten, die alle een eigen LCA vergen.

3. MPG is niet geschikt voor beoordeling circulariteit

Voor de keuze voor specifieke materialen zijn de ontwerpbeslissingen demontabel, flexibel, tijdelijk, herbruikbaar, lange levensduur en onderhoudsarme detaillering van componenten van veel groter belang voor de milieubelasting. Deze mogelijkheden zijn slechts minimaal verwerkt in de MPG. Hiervoor is enerzijds focus op een ander schaalniveau nodig: het waarden van hergebruik op gebouw- en componentniveau. Anderzijds is er focus nodig op levensduur verlengende detaillering of ontwerpen. De partners moeten concluderen dat circulariteit niet alleen om materialen gaat, dat de bouw niet circulair wordt door sturing met alleen de MPG, én dat circulariteit niet in een rekentool als MPG kan worden ondergebracht.

4. Maak onderscheid in milieubelasting materialen en milieuwinst door circulariteit

De brieven schrijvers delen de mening van platform CB'23 dat de doelen van circulair bouwen onvoldoende worden belicht door alleen te sturen op de MPG. Halvering van de MPG naar 0,5 in 2030 betekent niet automatisch dat de bouw dan 50% circulair is, terwijl dat wel de ambitie is. De MPG belicht de milieukwaliteit, maar zegt niets specifiek over het gebruik en verlies van materialen en het verlies en behoud van waarde. CB'23 heeft aangegeven dat op basis van of naast de milieuprestatie behoefte is aan een specifieke set indicatoren voor de mate van circulariteit van bouwwerken, die in combinatie met de MPG functioneert.

5. MPG leidt in huidige vorm tot suboptimale ontwerpen

Het verder aanscherpen van de MPG kan in de praktijk leiden tot suboptimale ontwerpen met



een lagere functionaliteit, esthetische waarde en/of levensduur. Voorbeelden waar dat aan de orde is: verspringen in de gevels, erkers, uitbouwen, vides, overstekken en grotere verdiepingshoogten. Dergelijke ontwerpkeuzes leiden tot een slechtere MPG en worden daarvoor ontmoedigd en bij het verder aanscherpen van de MPG bij bepaalde woningtypen feitelijk onmogelijk gemaakt. Dat kan leiden tot verschraving van gebouwen.

Vervolg

Het is volgens de Lente-akkoordpartners van groot belang dat deze knelpunten voortvarend worden aangepakt. Een en ander vergt een andere systeemaanpak van het vullen van de NMD, het berekenen van de MPG en voor het waarden van circulariteit. Daarnaast verzoekt men de minister te bevorderen dat de bouwsector de beschikking krijgt over een set van indicatoren om circulair bouwen te bevorderen. Ten slotte pleiten de partners voor het zorgvuldig monitoren van de toepassing van de MPG-methodiek in de ontwerp- en bouwpraktijk. De ontwerpkeuzes en materiaalkeuzes, en de consequenties daarvan voor energiegebruik, circulariteit, functionaliteit, esthetiek, levensduur en dergelijke, moeten inzichtelijk worden. De resultaten van de monitoring kunnen leiden tot aanpassing en verbetering van de MPG-methodiek en van de bouwpraktijk.

Reactie MPG- en LCA-deskundigen

“Uiteraard nemen we de opmerkingen van de Lente-akkoordpartners serieus en zijn we blij met hun betrokkenheid. Gelukkig zijn er op veel gebieden al belangrijke stappen gezet, zoals bij het waarden van circulariteit. Vaak nog in de vorm van onderzoeken, waarbij de operationalisering in de MPG-methode in de komende periode plaats zal vinden. Voor het complementeren van de Nationale Milieudatabase (NMD) met veel meer getoetste producten, ligt de verantwoordelijkheid bij de

Categorieën in NMD

De Nationale Milieudatabase kent drie categorieën:

- Categorie 1 bevat getoetste 'merk-gebonden' data van specifieke producenten en toeleveranciers.
- Categorie 2 bevat getoetste 'merk-ongebonden' data van een branche of groep van producenten en leveranciers. De brancheorganisatie levert de data aan.
- Categorie 3 bevat ongetoetste 'merk-ongebonden' data in eigendom en onder

beheer van Stichting Bouwkwiteit. Dit betreft zogenoemde 'default'-waarden (veilige waarden) en producten krijgen daarnaast een toeslag van 30%.

Categorie 3 bevat alle bouwproducten die nodig zijn om een bouwwerk te maken. De data van categorie 3 vormen min of meer een vangnet voor het geval dat categorie 1 en 2 geen product- of itemkaart bieden.



markt. Zeker de installatiebranche heeft een inhaalslag te maken”, zegt David Anink, senior consultant bij de Stichting W/E adviseurs. Hij is (mede)ontwikkelaar van diverse succesvolle tools, zoals GPR Gebouw en de CPG, en

hij is betrokken bij de ontwikkeling en implementatie van de MPG.

“De MPG leent zich prima voor de berekening van circulariteit”, reageert Harry van Ewijk, senior consultant (LCA) bij SGS Search en betrok-

ken bij de ontwikkeling van de NMD. “Het is echter de vraag wat je onder circulariteit verstaat. Het uiteindelijke hogere doel is het gebruik van schaarse grondstoffen terugbrengen en schadelijke emissies naar het milieu beperken. Die doelen zitten al in de LCA-methode.”

De Lente-akkoordpartners stellen dat de (zie punt 3) genoemde ontwerpbeslissingen van veel groter belang voor de milieubelasting zijn. “Dat is zeker zo”, zegt Jeannette Levels, adviseur LCA en circulariteit LBP|SIGHT. “Maar dan moeten we ook daarvoor eenduidig de impact vast kunnen stellen, want daar doen we het immers voor. Hiervoor werkt de NMD, ook in samenwerking met CB’23, aan verdere methodische doorontwikkeling. Het afgelopen jaar zijn diverse onderzoeken uitgevoerd naar hergebruik en circulariteit waarvan momenteel de eerste voorstellen voor implementatie in de bepalingsmethode ter consultatie liggen.”

“Daarnaast hopen we dat de leveranciers die data ook aandragen voor de NMD”, reageert Van Ewijk. “De bepalingsmethode voor de milieuprestatie is gebaseerd op NEN-EN 15804. Daarin worden verschillende modules onderscheiden. Module A is de productie van een product of constructie van een bouwwerk. Module B betreft de gebruiksfases en Module C het eind van de levensduur en ontmanteling. Er is echter ook een Module D, waarin de mogelijkheden tot hergebruik en recycling worden meegewogen. De mogelijkheden zijn er. Maar daarbij zijn we dus afhankelijk van de extra benodigde productdata die leveranciers moeten aanleveren.”

Van Ewijk noemt als voorbeeld een gerecycled product dat in Module A een hogere score kan halen. “Maar als dat gerecyclede product in Module D niet meer herbruikbaar of recyclebaar blijkt te zijn, dan gaat de milieuprestatie weer omlaag. Hierdoor worden producten die in een gesloten keten zitten, het hoogste beoordeeld. Daarbij speelt uiteraard ook de herwinbaarheid een rol. Wordt bijvoorbeeld een dakbedekking volledig verlijmd of mechanisch bevestigd? Maar ook dan geldt: dan moet de leverancier van die dakbedekking in de NMD wel aangeven wat de milieuscores zijn bij de keuze voor deze opties. Kortom: de NMD is er klaar voor om samen met de markt de productdata te verrijken.”

Data gevraagd

Zoals al eerder opgemerkt: de NMD krijgt meer waarde, indien leveranciers massaal data aanleveren. “De bepalingsmethode is gebaseerd op een uniforme Europese bepalingsmethode voor LCAs van bouwproducten die generiek is voor alle type grondstoffen. Het is verklaarbaar waarom bijvoorbeeld biobased producten een achterstand in milieudata hebben, maar er is geen belemmering om de data op te nemen”, aldus Jeannette Levels. “Het is wel zaak om pragmatisch te beginnen. Probeer niet in één ronde alle mogelijke varianten aan te bieden, maar start met een basis en werk van daaruit verder. Door de toenemende beschikbaarheid van (achtergrond)data zijn de doorlooptijden en de kosten ook sterk afgenomen de laatste jaren.”

Indien leveranciers zelf productgerelateerde milieudata aanleveren, dan komen deze in Categorie 1. Dat levert altijd een betere milieuprestatie op dan het gebruik van standaard waarden. “Vooral als de mi-

lieuprestatie steeds strenger wordt, dan neemt de noodzaak toe om Categorie 1-producten te kunnen kiezen. Zo is er recent een aantal Categorie 1-kaarten van PV-panelen opgenomen in de NMD. Als je als leverancier of fabrikant daar niet in staat, neemt de kans dus toe dat je product straks niet wordt gekozen”, zegt Van Ewijk.

Hetzelfde geldt voor installaties en biobased materialen. “De Lente-akkoordpartners betreuren het dat er zo weinig installaties en biobased materialen in staan. Maar ook daarvoor geldt dat de markt aan zet is: lever die data aan! Daar ligt denken wij ook een belangrijke taak van de Lente-akkoordpartners: doe een oproep aan de marktpartijen om data aan te leveren. Het Centrum Hout heeft het Ministerie van BZK al gevraagd om te kijken naar een subsidieregeling voor bijvoorbeeld startende bedrijven met innovatieve producten, zodat deze de opname in de NMD kunnen bekostigen. We moeten het samen doen!”